

UKA 2012/15

Den 21. september 2012

Naalackersuisut siulittaasuata ammaanermi oqalugiaataa

Qujanaq siulittaasoq ataqqinarteq.

Asasakka nunaqqatikka maanilu Inatsisartuni ilaasortat ataqqinartut.

Ullumikkut qinigaaffimmi matumani Inatsisartut ukiakkut ataatsimiinnerisa kingullersaat aallartippoq. Kisiannili imaanngilaq sulineq maanga unissasoq. Qinigaaffiup matuma ingerlanerani ataatsimiinnerit allat assigalugit neriuppugut naatsorsuutigalugulu ataatsimiinneq manna naammassisaqarfiullunilu angusaqarfiulluarumaarteq.

Nanortalik 2012

Septemberip aallartilaarnerani Naalackersuisuni ilaasortaaqqatikka pingasut peqatigalugit Kujataani angalaarnitsinni misigisatta ilaat aallarniutigalugu oqaluttuarerusuppara.

Avannaanut siusinnerusukkut angalaarnitsinni innuttaasunik ataatsimiititsisarnitsinni peruserput atorlugu Nanortalimmi pisarnertut aallarniuteqareernitsinni oqallinneq tamanit peqataaffigineqartoq ingerlanneqarpoq inuussutissarsiornikkut siuarsaaneq, angallanneq allallu soqutiginantut eqqartorneqarlutik. Taamaalinerani najuuttut ilaat angut inuusuttunnguaq oqaaseqarusulluni noqqaavoq, sunaaffami pissutissaqarluarluni.

Oqaaseqarnermini ataatsimeeqataasugut tamatta tiguartiffigisatsinnik eqqartorpai suliffissaaleqinermut, suliffeqarnermut sulisussaaleqisarnermullu tunngasut. Eqqartorpai ippassaammat erngussimanerup kingorna suliar tunngitsoortarneq, eqqartorpaa suliffissaqarani ullaakkut makinnissamut pissutissaqanngitsutut misigisimasarneq, meeqqallu taamaattoqartillugu tulluusimaarutissaqanngitsutut misigisimasinnaanerit aamma eqqartorpai, imminut tatigisinnaajunnaarsinnaaneq, soraarsitaasarnit aammalu aalisakkat suliarinissaqannginnamik igiinnartariaqalersartut.

Oqaaseqarneranili qitiusoq tassaavoq tamatta inuttut akisussaaffeqarnerput immitsinnuinnaanngitsaq aammali meeqqatsinnut, ernguttatsinnut inuiaqatittalu sinneranut. Oqaatsinilu naggaserpai oqarluni nammineernerulernissamik kissaateqarnerput angunaviannikkippit akisussaaffippit sunaanersoq nalugutsigu akisussaassuseqarnerpullu naapertorlugu iliuuseqartanngikkutta.

Qullissat 1924 - 1972

Aasaq manna aamma Qullissaniippugut. Qullissani malunnartinniarneqarpoq illoqarfiup inuerutitaaneraniit ukiut 40-nngornerat. Inuppassuarnit najuuffigineqartumik ullut misigissutsikkut aalaterneqarfiusut

atorneqarput. Ilulissani Qullissat Ikinngutaat aaqqissuisuusut aalajangersimapput ”Pilluaatigalugu ingerlaqqitta” ukioq manna naapeqatigiinnermi qulequtarineqassasoq.

Qullissat ukiuni 48-innarni illoqarfittut atagaluarluni innuttaminut nunatsinnullu sunniutai annertoqaat. Aasaq manna najuuttorpasuit ilaat ukiuni 40-ni illoqarfigisimasaminnut siullermeerlutik uteqqipput, siusinnerusukkut uternissartik merserisarsimagamikku. Qularutigingilara aaqqissuisut ingerlariaqqittariaqarnermik oqariartuutaat sapiissuseqartitsilersimassasoq nunagisimasamut tummaqqinnissamut.

Qullissat oqaluttuassartaat ullumikkut killiffitsinni arlalitsigut ilinniarfissaraarput. Ilaatigut ataasiinnaavallaartumik inuussutissarsiuteqarnerup kingunerisinnaasai aammalu pisuussutit uumaatsut nunguttarmata manna tikillugu nunatsinni misillittakkavut killeqaraluartut siunissamut pilersarusiornitsinni eqqarsaatigilluartariaqarpavut.

Nunanut allanut tunngasut

Nunarsuarmi uuliamik, aatsitassanik imermillu ujariatsinersuaq nunatta iluaqutissarsiffigilluarsinnaagaa ukiuni makkunani misigisaqarfigaarput – ajunngitsumik ajortumillu.

Tassami nunarput nunarsuarmioqatitsinnit tatineqarpoq uuliasiorfissatut aatsitassarsiorfissatullu.

Erngup tunisassiarineqarnerulernissaa suliassani tullinnguuppoq – imigassatut aammalu nukissiutitut isigalugu.

Tamakkuluunniit kisiisa eqqarsaatigalugit nunanut allanut tunngasutigut ingerlatsinermi qitiusumik nunatta inissikkiartornera nunarsuarmioqatitsinnit akuersarneqaleriartoq misinnarluarpoq. Oqaluttuarisaanitsinni EU-mik qanimut suleqateqarnerput inerisarparput ukioq manna nutaamik isumaqatigiissusiornitsigut.

Koreap Kujalliup præidentia tikeraaqqammerpoq. Qularutigingilarput nunat allat tassuuna uisinneqartut qanoq pingaaruteqartigisoq nunatsinnut pitsaasumik attaveqassalluni.

Nunatta nunat tamat akornanni sassartaarnera pissutigalugu naalagaaffeqatigiinnerup pissusiata qanoq nutarterneqarsinnaanera augustip naanerani Igalikumi statsminister Helle Thorning-Schmidt aammalu Savalimmiuni Naalakkersuisut siulittaasuat Kaj Leo Johansen peqatigalugit oqaluuseraarput.

Malunnarpoq naalagaaffeqatigiinnerup iluani nunagut taakku pingasut namminerisaminnik soqutigisaqartut, taamaattorli erseqqissaatigaarput attaveqatigiittarnerput ukiuni aggersuni pitsanngorsassallugu. Nuannaarutigaaara taamatut isumaqatigiikkatta, tassami nunatta soqutigisaanik illersuiniarnitsinni naalagaaffiup Danmarkip qanimut suleqatiginissaa suli pisariaqarluinnarpoq.

Periarfissaq manna iluatsillugu Folketingimi nunatta sinniisai marluk suleqatigiinnerput pillugu qujaffigerusuppakka. Suleqatiginissigut anguniakkagut assigiinngitsut piviusunngoriartorput, soorlu kommunefogedit atugaannik pitsanngorsaanerit, Nuummi matoqqasumik isertitsiveqalernissaq, eqqartuussiveqarfinnik nutarterinissaq aammalu Kangerlussuarmi utaqqiisaagallartumik isertitsiviup ammaqqinneqarnissaa.

Aatsitassarsiorneq

Ukioq qaangiutilersoq qimerlooraanni inuiaqatigiit oqallinneranni aatsitassarsiornermut tunngasut initunerpaatut oqaatigisariaqarput. Taamatuttaaqq ippoq nunarput pillugu nunani tamalaani oqallinneq qimerlooraanni.

Naalakkersuisuni paasinninnerput malillugu nunatsinni aatsitassarsiornermik annertusaanissaq tunngaviatigut akerlerineqanngilaq, qujanartumik. Naalakkersuisuni isumaqarpugut aningaasarsiorfissanik suliffissanillu nutaanik pilersitsiniartariaqarneq ilumut saneqqunneqarsinnaanngitsaq.

Aatsitassarsiornermut tunngasut eqqartorneqartillugit inuit ernummatigalugit uniffigisartagaat paasinarput.

Tassa avatangiisit illersorneqarnissaat, pinngortitap illersorneqarnissaa, avataanit sulisussatut tikisiororneqarumaartut akilernerlugaannginnissaat qanorlu innuttaasutut pisinnaatitaaffeqartitaanissaat, kiisalu kalaallit suliffissaqarnissaat.

Naalakkersuisuni isumarput malillugu pingaaruteqartupilussuuvoq aatsitassarsiornerup tungaatigut inerisaanerput aammalu ukioq 2025 tunaartaralugu pilersaarusiarpugut ingiaqatigiississallugit. Suliffissanik pilersitsiniarnermi ilinniartitaanermillu qaffassaaniarnermi pilersaarutit annertuut pinngitsoorneqarsinnaanngillat, tamannali kisimi naammangilaq. Siunissaq ungasissoq isigalugu aatsitassarsiorneq iluaqutigissagutsigu taava suliffissanik amerlanerusunik pilersitsinissamut aammalu isertitakitsut isertitaqarnerulernissaannut atorneqarnissaa pingaarnerpaavoq, taamaaliornikkut suliffinnit isertitakiffiusartunit suliffinnut isertitaqarfiunerusunut inuit ikaarsaariarnissaat periarfissinneqassammat.

Suliniut iluatsitsiffiussappat taava ilinniartitaaneq qaffassarneqartariaqarpoq suliffeqarnerullu iluani piffimmit piffimmut nuunnissamut periarfissat siuarsarneqarlutik. Minnerunngitsumillu, soorlu Nanortalimmiup inuusuttunnguup oqarneratut, tamatta inuttut akisussaassuserput ilumooruttariaqarparput.

Tamatuma saniatigut aatsitassanik uranitalinnik paaanissaq paaannginnissarluunniit oqallisigineqarpoq annertuumik, pingaartumik qavani Kujataani. Qanittukut Kujataanut angalaarnitsinni inuit naapitatta isumaat tusarnaareerlugit misiginarpoq uranitalinnik paaanngilluinnarnissamik apeqquq tunngavissaqarnerulluni eqqartorneqartoq. Tamanna kingusinnerusukut uterfigissavara.

Inatsisartut massakkut ukiakkut ataatsimiinneranni pingaarnerutillugu saqqummiutissavarput inuussutissarsiutinik siuarsaanermut atatillugu siunnersuutissat ataatsimoortut. Siunnersuutit taakku ataatsimoortut inuussutissarsiutinik siuarsaanermut atatillugu pilersaarutit annertuut pillugit inatsisitigut sinaakkusersuinerput tunngassuteqartuupput.

Tassa tassunga killippugut – nunatta siunissami aningaasarsiorfissaa qanoq isikkoqarumaarnersoq ataatsimiinnerup matuma ingerlanerani oqaluseralugulu isummorsorfigissavarput.

Naluneqanngitsutut Aningaasarsiornermut Siunnersuisoqatigiit nalunaarussiaat saqqummersinneqaaqqammerpoq. Siunnersuisoqatigiit arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngillat, tassaniipporlu nakooqutaat. Taakkua nunat tamat aatsitassarsiorfissanikkut misilittagaat ukioq manna immikkut sammillugit misissorsimavaat, sualummik pissutsit suut nunap aningaasarsiornerani aqutsinerlunnermik pilersitsisartut immikkut ittumik misissorluarsimallugit.

Siunnersuisoqatigiit erseqqissarpaat nunatta aningaasarsiornerata killeqarnera pissutigalugu pilersaarutini annertuunik arlalinnik ataatsikkut aallartitsinissaq peqatigisaanik aqutsinermi ajornartorsiutini annertuunik pilersitsissasoq, paarlattuanilli pilersaarutit annikitsut arlallit naammassineqarneri taamatut ajornartorsiutitaqartumik pilersitsisoqarani ajornannginnerusumik aaqqissuunneqarsinnaassallutik.

Uanga nammineq isumaga malillugu siunnersuisoqatigiit pingaernerutillugu oqariartuutigivaat nunatta inuisalu nammassinnaanngisaannik aatsitassarsiornermik annertusaanissaq mianersorfigissagipput, aammalu suniarnerluta eqqarsaatigilluaqqaassagipput.

Uranimik apeqqut Inatsisartuni maanna qaqilerneqarpoq ataatsimiinnerup matuma aallartitup ingerlanerani aalajangiiffigissasatut.

Siunnersuutigineqarpoq nunatsinni aatsitassap piarneqarsinnaatitaasup suulluunniit uranimik akuata 0,1 % -mut qaffasinnerpaaffilerneqarnissaa piaarnerpaamik sulissutigeqqullugu Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangissasut.

Oqallinnerup inernissaa siongerlugu soorunami oqaaseqarfigisnaanngilara, taamaakkaluartoq manna oqaatigerusuppara. Oqallinnitsinni aalajangerniarnitsinnilu suliassat marluk imminnit immikkoortissavagut. Uran pillugu politikkimik suliassaq immikkoorpoq, taavalu assersuutigalugu Kuannersuarni aatsitassanik paaanissamat akuersissummik suliaqarnissaq immikkoorput.

Suliassaq siulleq taanna Inatsisartut naalakkersuinikkut akisussaaffigalugulu aaqqitassaraat. Suliassap aappaa Naalakkersuisut naalakkersuinikkut suliassaralugulu aaqqitassaraat, taamaapporlu qinnuteqaatinik sunilluunniit suliarinnineq.

Tassa apeqqutaavoq nunatta inuisalu nammassinnaanngisaannik kukkulluta aalajangissanersugut, imaluunniit mumillugu oqarluta nunatta pitsaanerpaamik aningaasarsiuutigilluarsinnaasaannik eqqortumik aalajangissanersugut. Suniarnerluta sukumiinerusumik oqallisigisariaqarparput, ullummi aappimik naaggamilluunniit oqarfissagut ullut tamaasa qanilliarput.

Paatsuungasoqaqqunagu periarfissaq manna iluatsillugu oqartariaqarpunga naalakkersuinikkut aalajangiitinnata soorunami innuttaasut isumaat tusaaniartussaavarput. Uagutsinnut pingaerneruvoq oqimaaqatigiissumik isiginninnissarput nalilersuinissarpullu. Nunatta soqutigisai illersortussaavagut, allat soqutigisatik illersussaqaarpaat, tamatumali saniatigut kinguaassavut eqqarsaatigalugit silatumik aamma aalajangerniartussaassaagut.

Pinngortitamut avatangiisinullu tunngasut

Nunatta eqqiluitsuunerulernissaa aammalu pinngortitap minguitsuunerulernissaa tamatta maani nunaqartuusugut akisussaaffigaarput.

Nunatsinni eqqagassalerineq ataatsimut isigalugu kinguarsimasuuvoq. Sisimiuni eqqagassalerinermik suliniutit aallartisarneqartut assut ilippanaateqarput. Atorluanaanissamik eqqarsaat Sisimiormiut akorluarlugu pigiliussimasaat sinnerissap sinneranut piaartumik siaruarterneqartariaqartoq isumaqataaffigaarput, soorunami kommunit qanimut suleqatigalugit.

Aammattaaq suliniutit pitsaasut, soorlu Saliineq 2012 aammalu Saligaatsoq 2012, neriuppugut sinerissamut siammarterneqarumaartut.

Aatsitassarsiornermut aammalu uuliasiornermut atatillugu avatangiisinut oqartussaaffik maanna Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfiup ataaniittoq oqartussaaffimmut nutaamut tunniutissallugu sulissutigileruttorparput. Naatsorsuutigaarput piffissami qanittumi suliaq tamanna naammassineqarumaartoq.

Nunatta mianernartumik avatangiiseqarnera pillugu nunat tamat suleqatigiinneranni peqataanerput pinngitsoorsinnaangilarput, qujanartumillu nunarsuarmioqatitsinnit paasineqarluarluta suliassat annertugaluartut suleqatigiilluarnitsigut naammassisinnaasarpagut.

Kingullertut assersuutitut taarusuppara danskit naalackersuisuinik isumaqatigiissuteqaratta Uummannatoqqami, Dundasimi, eqqakkanik qimaannakkanik saliineq aallartinneqassasoq. Suliassaq tamanna ukioq manna aallartinneqartoq nuannaarutigaaarpud kiisami piviusunngortinneqarmat.

Inuiaqatigiittut killiffippud

Siorna Inatsisartut ukiakkut ataatsimiinnerata kingorna maannamut pisimasut eqqaatsiassagukkit naalackersuinikkut oqallinneq sakkortuseriarsimavoq. Naalackersuinikkut isumaqatigiinngittarneq soorunami ajunngilaq, kisiannili uagut politikkeritut pisussaaffigaarput allat isumaat ataqqillugit oqallitarnissarput, naapigiaasarluta. Politikkeritut iliuuserisartakkavut inuiaqatigiinni aamma tuniluuttarput. Taamaamat pingaaruteqarpoq oqallikkaangatta eqqaamajuassallugu inuiaqatigiinnut ajunngitsussaq pillugu aqqiiniartartussaagatta. Inuiaqatigiit pillugit sulivugut.

Naak ullormiit ullormut oqallinnerni pineqartut allanngorartaraluartut taamaattoq kikkut tamarmik nalunngilaat suliffissaaleqineq massakkut taannarineqarnerpaammat. Tassunga atatillugu aasaq manna suliffissaaleqinerup qaffakkiartorneranik oqalunneq pileruttortoq aalisakkerivinni sulisussaaleqineq oqallisigineqatsialaavissorpoq. Nalunangilaq pissutsit taamaattut innuttaasut amerlasuut aalassaatigigaat, minnerunngitsumik politikkerit. Qanormi iliusaagut illuatungaaticigut suliffissaaleqisut amerliartortut illuatungaaticigullu assigiinngitsut tungaasigut sulisussaaleqisoqartoq takusinnaallugu? Iluarsisoqartariaqarpoq!

Suliffissaaleqinerup alliarternera aqqinneqartariaqarpoq, minnerunngitsumik nalunnginnatsigu suliffissaaleqisut 90%-ii tassaasut inuit ilinniagaqarsimangitsut. Nunat allamiunik ilinniagaqarsimangitsunik tikisitsisarnermut suut pissutaasarnersut sukumiisumik misissorneqartariaqarpoq, nalunagu suliffissaaleqisut amerliartortut. Kisitsisit pigisagut kingulliit malillugit 2007-imit maannamut nunat allamiut 1.000 sinnerlugit nunatsinnut nunassissimappud, oqareernittullu amerlanersaat ilinniagaqarsimasuunatik.

Pissutsit taamaannerat tamatsinnik eqqarsalersitsivoq.

Ilinniagaqanngitsunut sivikitsumillu ilinniagaqarsimasunut sulinerup imminut akilersinnaasariaqarneranik isuma assut suleqataaffigerusupparput.

Angajoqqaat kisermaat pilersuisuusut eqqarsaatigalugit aamma taama suleqataarusuppugut.

Ilinniagaqanngitsut sivikitsumillu ilinniagaqartut akornanni suliassatigut piginnaasanik suli qaffassaanerunissaq aamma suleqataaffigerusupparput, pingaartumik pikkorissarnernut ilinniaqqittarnernullu merseinninnerup pianik maannamut tunuarsimaartartut akuunerulernissaat eqqarsaatigalugu. Periarfissaq manna iluatsillugu eqqaasitsissutigissavara suliffeqarnermut pilersaarut 2013-2018 ataatsimiinnerup matuma ingerlanerani nassuiaatitut saqqummiutilersaaratsigu. Taanna massakkut inaarsaleruttorparput. Suliffeqarnermut politikkip kommunit, Sulinermik Inuutissarsiuteqartut Kattuffiat (SIK), Sulisitsisut aammalu Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat (KNAPK) qanimut suleqatigalugit ineriartortinneqarnissaa pingaartipparput.

Nalunngikkutsigu suliffissaaleqisut 90%-ii tassaasut inuit ilinniagaqarsimanngitsut, taava paasinartorujussuuvoq siunissaq ungasissoq isigalugu aaqqiissagutta taava ilinniartitaaneq taanngitsoorneqarsinnaanngilaq.

Tulluusimaarutinngitsoorneq saperparput ukioq manna aatsaat taama amerlatigisunik ilinniartunik naammassisoqarmat. Aamma ukioq manna ilinniakkaminnik taamaatitsisut aatsaat taama ikitsigipput. Tamattaalluta – innuttaasuugutta, angajoqqaajugutta, suliffeqarfikkormiuugutta imaluunniit ilaqutariikkormiuugutta – inuusuttortatta sukataarnerat pillugu tulluusimaanngitsoorneq saperpugut. Tamanna iluarpoq, taama ineriartortoqarnera ikorfartortariaqarparput.

Suliffissaaleqisulli tamanna annertoqqutigisinnaanngilaat, taamaammat suliffissaaleqisut suliffeqalernissamut aqcutissiuukkumallugit immikkut ittunik aningaasaliivugut, ukiut siuliinisulli. Taamatut immikkut ittunik aningaasaliisoqaqqinnissaa ukioq manna aningaasanut inatsisissatut siunnersuummut ilaatipparput.

Aatsitassarsiorneq aamma oqallissutaangaatsiarpoq, aatsitassarsiornerup inuiaqatigiinnut kalaallinut qanoq pitsaanerpaamik iluaqutissarsiffineqarsinnaanerata qulakkeerneqarnissaa ilanngullugu oqallisigineqarluni. Ullumikkuinnaanngitsoq, aammali siunissami. Tamanna kingusinnerusukku uterfigissavara.

Tunngaviummik oqartoqarsinnaavoq siorna oqallinnerput Akileraartarnermut Atugarissaarnermullu Ataatsimiititaliap inassuteqaataanik aammalu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassuteqaataanik oqallissuteqarluta unammillernartunut tunngangaatsiarsimasooq massakkut ullut aalajangiiffissat tikissimavagut. Ullut aalajangiiffissat iluarsaaqqinnerillu pingaarutillit ataanniittut. Isumaqarpunga Inatsisartuni ilaasortat tamatta tamanna ilisimaarigipput. Ullut allannguiffiit. Suniarnersugut apeqqutaavoq – ineriartornermi pisussat uagut aalajangissavagut aamma iluarsiissutissaannik ujartuissaagut imaluunniit suut pisussat naalattussiaannartut utaqqerusaaginnassavagut? Neriuppunga aqcutissaq siulleq tamatta orniginerugipput.

Inatsisartut maanna ukiakkut ataatsimiinneranni, aammalu aappaagu upernaakkut ataatsimiinnissamut, iluarsartuusseqqinnerit timitaat timitassaallu ataasiakkaat, taamaattorli imminnut ataqatigiissutut isigisariaqartut, saqqummiussuutissavagut.

Taannaannaanngilaq.

Eqqarsariaqqilluta maanna angulertorparput 2025 pillugu takorluugarput, inuiaqatigiit kalaallit ukiuni tulliuttuni qulini-femtenini qanoq sumullu ingerlaarnissaannik takorluugarput, kiisalu qanoq iliorluta anguniakkat angusinnaanerigut. Tamanna kingusinnerusukku uterfigissavara.

Politikkikkut sulinerput eqqartortillugu nuannaarutigingitsoorneq saperpara nunami maani innuttaasorpasuit akisussaassuseqartumik nammineq kajumissuseq atorlugu suliniartut qimerluuleraangakkit. Inoqatinik ikiuiniarneq soorunami nutaarsiassaangilaq, nutaarsiassatulli taasariaqarunarpog nammineq kajumissuseq atorlugu suliniarnerup nunatsinni pilertortumik siammariartornera.

Ajunngitsuliornerit assigiinngitsut aqqutigalugit innuttaaqataanerput isumaqaleriartortoq erseqqissiarporpoq. Qangatut pisortanit ikiorneqarnissaq piunnaariartorlugu nammineq qanoq iliuuseqarnikkut, sualummillu qanoq iliuuseqataanikkut, inuiaqatigiinnut qanoq tunniussaqsinnaanersugut piumanerujartoripput misigalugu assut tulluusimaarnarpog.

Tassunga atatillugu suliffeqarfiit inuiaqatigiinnut akisussaassusermik pimoorussillutik suliniuteqartut inuiaqatigiit aallaavigisatik akisussaassuseqarfigalugit annertusiartortumik suliffiginiartalerpaat. Aamma tassaniippoq pisortat qanoq iliuuseqarnissaat utaqqiinnarnagu nammineq iliuuseqarnikkut suliassanik peqatigiinnikkut naammassinnikkusunneq.

Tamakku tamaasa ataatsimut eqqaallugit sinerissami nunaqqatikka tamaasa qamannga pisumik qujaffigerusuppassi imminut paaraluni peqqinnartumik inooriaaseqalernissarsi sulissutigigassiuk, qujanarujussuaq. Tassami oqariaaseq ilumoorpoq - sunagooq allanngiueq qamanngaanneeraangami inuk aatsaat nikeriartarpoq.

Ilinniartitaanermut tunngasut

Kinamiut ussatitoqannguaqarput imaattumik “angummik kaattumik naapitaqaruit aalisakkamik tunissanngilat. Aalisaammik tunissavat qanorlu aalisarnissaanik ajoqersuullugu.”

Ussatitoqannguaq ilumoorpoq. Ilinniartitaaneq nunami maani pingaartipparput pissutigalugu inuusuttut ilinniagaqareerlutik naammassigunik imminut napatilerniassammata.

Meeqqat atuarfianni ilinniartitsisut kattuffiat IMAK ukioq manna isumaqatigiisummik atsioqatigivarput. Tamatuma kingunerisaanik atuartut ilinniartitsisumit ilinniarsimasumit tiiminik amerlanerusunik atuartinneqartalernissaat aqqutissiorparput. Nalunngilarpummi ilinniartitsisunik ilinniarsimasunik peqarluarneq meeqqat angusarissaarnerannut ilinniagaqalernissaannullu pissutaanerpaasartoq.

Ilinniartitaanermut tunngasut annertunerusumik oqaaseqarfigissanngilakka, taamaallaat ippassaq 2025 pillugu pilersaarummik saqqummiininni oqaaserisama ilaat uteqqilaassavakka.

Kommunit susassaqartullu allat suleqatigalugit makkua anguniarpagut.

1) Ilinniarfinnik kollegianillu amerlisaanissaq ilinniartut 1.700 missaat suli inissaqalerniassammata.

2) Nunanut allanut ilinniariartornissamut periarfissat pitsanngorsaavigerusuppagut inuusuttut amerlanerusunik toqqagassaqartilerumallugit.

3) Meeqqat suli atualinngitsut annertusisamik suliffiginiarpagut.

4) Meeqqat atuarfiat pitsanngorsaavigerusupparput inuusuttuaqqat ilinniagaqalernissamut alloriarnissamut piareersimanerulerniassammata, kiisalu

5) inuusuttut 16-18-inik ukiullit immikkut ittumik suliffigerusuppagut pitsaanerusumik siunnersorneqartalernissaat amerlanerusunillu praktikkerfissaqalernissaat anguniarlugu.

Ukioq manna ilinniarlutik aallartittut aatsaat taama amerlatigaat. Periarfissat sulluunniit tamarmik atorluarneqarput. Taamaattumik pingaaruteqarpoq maanaannakkut taamaatitsiinnartartut sapinngisaaq tamaat ikittuutinniassallugit, sulimi amerlavallaarput maanaannakkut taamaatitsiinnartartut. Ukioq manna immikkut ittumik kissaateqassaguma kissaatigaara maanna aallartittut siulimininngarnit amerlanerujussuullutik naammassiniarrakkumaartut.

Naggataatigut KAF-ikkut ilinniarfinnilu sulisut aasaq ulappussimasut tamaasa qamangga pisumik qujaffigerusuppakka.

Nunalerineq

Eqqaamaneqassaaq qanittumi nalunaarutigineqarmat Nunalerinermut Isumalioqatigiissitanik pilersitsinialersaartugut.

Maannamut inuit qisuariartarnerat naapertussagaanni taamatut suliniuteqalersaarnerput tamaginnit ilalersorneqartoq nuannerpoq.

Qanittumi Rio+20-mik taaneqartartumik ataatsimeersuarnermi erseqqissarneqarpoq inuussutissanik imminut pilersorneq sumiluunniit annertusaavigineqartariaqartoq, ilaatigut immakkut silaannakkullu assartuussinermi mingutsitsisarnerup ingalassimaartinneqarnissaa eqqarsaatigalugu.

Nunatta nammineq pissarititaanik uagut imminut pilersornerulernitsigut siunertat arlalippassuit ataatsikkoortissavagut. Taamaammat nuannaarutissarujussuuvoq Narsami toqoraavik nutaaq pilersinneqarmat nioqqutissianik nutaanik amerlanerusunillu pilersuisuusinnaasoq aammalu amerlanerusunik sulisoqarsinnaasoq. Nunalerinermik siuarsaanerput nangissavarput.

Suliffissat amerlisassavagut. Inuussutissat peqqinnartut amerlisassavagut. Avammut tunisassiassanik nassaarsiussaagut. Nunatsinni nunalerinerup nersutaateqarnerullu siunissami inuussutissarsiutit ineriartorfiusut ilaannut akuulernissaat aqqutissiuutissavarput. Takornarianut ussasaarutigisassagut amerlisassavagut. Nunatta iluani niuerneq siuarsassavarput.

Savaatillit ingerlanerliornerusut imminut napatinnerulernissaat anguniarlugu tapiissuteqarnikkut periarfississavagut.

Piniarneq

Piniarneq pinialunnerlu kalaallit suli pingaartillugit atorpagut. Tuttut umimmaallu amerliartorput, taamatutaaq puisit. Arferit ilaat aamma amerliartorput. Taamaattumik ataatsimut isigalugu kalaaliminernik siunissami imminut pilersornerunissarput tunngavissaqarluarpoq.

Puisit amiinik, pingaartumik Europami, tuniseqqusiunnaarneq assorsuaq suli atugarliutaavoq piniartuni, naak naggueqatigiit Inuit immikkut pineqaraluartut. Silarsuarmi tuniniaaviusinnaasunik allanik ujarlernerme Naalakkersuisut aqqutissiuusseqataarusuppugut.

Nunatta soqutigisaasa illersorneqarnissaat eqqarsaatigalugu Issittumi pissutsit allanngoriartornerat qanimut malittaraarput. Amerikap Avannarliup imartaagut Sullorsuakkut, kiisalu Ruslandip Kangiatalu Issittumut imartaagut umiartorsinnaaneq ukioq kaajallapajaarlugu ajornarunnaarnikuuvoq. Issittumi nunap inuuisa piniarnermik aalisarnermillu inuussutissarsiuteqartut soqutigisaasa illersorneqarnissaat sulissutigissavarput, soorunami Nunat Avannarliit aammalu Issittumi Siunnersuisoqatigiit qanimut suleqatigalugit.

Aalisarneq

Ukiorpasuarini anguniagassatut sulissutigineqartoq, aalisarnerup imminut napatilluni ingerlalernissaa, ungasikkunnaariartortutut isikkoqarpoq.

Inuussutissarsiutit sutigut tamatigut imminut napatittut ineriartortinneranni aalisarnerup, aatsitassarsiornerup aammalu siuarsaalluni suliffeqarnermik piorsaanerup imminnut tapertariissillugit ingerlanneqarnissaat pingaaruteqarpoq.

Taamaattumik tamanna ilaatigut pissutigalugu aalisarneq pillugu inatsisip nutarterneqarnera naammasserusupparput imaalivallaartinnagu. Suliassat tullinnguuttut isumannaatsumik patajaatsumillu naammassineqarsinnaaqqullugit suliffeqarnerup iluani susassaqartut qanimut suleqatigaagut. Taakku peqataaffigisaannik suleqatigiissitaliorpugut makkuninnga qulaajaasussanik.

- Nunat allamiut piginneqataalersinnaassanersut pillugu aalajangersagaliornissaq
- Tulaassisussaataaneq pillugu aalajangersagaliornissaq
- Kinguaariit nikinnissaannik isumalioqquteqarneq
- Aalisarnermi isumalluutitut akitsuuteqalersitsisinnaaneq
- Sinerissap qanittuani avataasiorlunilu aalisarnerup immikkoortinneqartarnerannik atorunnaarsitsisoqassanersoq, kiisalu
- Pisassiissutitut pisinnaatitaaffeqarneq pillugu aalajangersakkanik atorunnaarsitsisoqassanersoq.

Naalakkersuisuni sulissutigaarput aalisartut inuussutissarsiutitut allanut nuunnissamut iluatsitsisinnaaqqullugit assigiinngitsutigut ikiorserneqarnissaat. Paasivarput siorna aalisartut 239-t suliffissaaleqinermik eqqugaasimasut. Aalisariutit angisuut imminut akilernerusinnaammata aalisariutit minnerumaat sinerissamilu qanittumi umiatsiaararsortut ikiliartornissaat ilimanaateqarpoq, aalisariutit angisuut ajunngitsumik ingerlapput.

Immap sarfaata kissartup avannamut illuariartorneragut aalisakkat takornartat qujanartumik nalinginnaaleriartorput. Soorunami tamakku imminut akilersinnaasumik aalisarfigineqarnissaat siunertaralugu aalisarluni misileraanerit Royal Greenland A/S-ip ilaatigut peqataaffigivai.

Taannaannaanngilarli.

Ilisimavarput aalisakkat tunisassiarineqarneranni tamakkiisumik atorneqarneq ajortut, taamaammat aalisakkanik atorluaanerunissaq silatusaarneruvoq, aalisakkat suliareqqaarnagit avammut tunisassariinnartarnagit.

Aalisarnerup siuarsarneqarnerani tullinnguulluni suliassaalerpoq makrelinik nunatta imartaani aalisalersinnaanerup misissuiffigineqarnissaa, tamannalu ingerlapparput avataasiortut namminersortut aamma Royal Greenland A/S suleqatigalugit.

Inunnik isumaginninneq peqqissuserlu

Inuiaqatigiit atugarissaartut ilisarnaateqassapput nukilaatsortaminnik, minnerunngitsumillu meerartaminnik inuusuttuarartaminnillu qanoq isumassuilluartiginerisigut.

2009-mit maannamut meeqqanut inuusuttuaqqanullu tunngasunik sulinerput pingaernerpaavoq.

Sulinitta inerittui siullit maanna nuillattaamilersimapput. Meeqqanut kinguaassiutitigut atonerlugaasimasunut sullissivik ammarpoq. Meeqqat illersuisuat sulilluni aallartippoq, meeqqat oqalliffiat pilersinneqarpoq suliniutillu allarpasuit Nakuusa aqutigalugu aallartissimallutik. Ilorraap tungaanut aallariartoqarpoq, kisianni soorunami tassunga killiinnartoqarsinnaangilaq.

Pivusut erloqinartut suli nalaatassaapput, assersuutigalugu kalaaleqatigut 53-it siorna imminut toqussimapput, taamatutaaq angutaasernerq ilungersunartumik ajortorsiutaavoq mikinngitsumik.

Inuttussuserput naleqqiussiffigalugu angutaasernerit Danmarkimit tallimariaammik amerlanerupput. Ajorpoq. Tamanna ilaatigut pissutigalugu ajornartorsiutip tamatuma erloqinartup qanoq iluarseriarneqarsinnaanera pillugu nuna tamakkerlugu atuuttussamik Naalakkersuisuni nassuiaasiorpugut.

Inuuniarnikkut naligiinnginnerup peqqissutsip tungaatigut ersiuteqartarnera Nunatsinni aamma takornartaangilaq.

Ilisimavarput inuit ilinniagaqarsimangitsut aammalu sivikitsumik ilinniagaqartut nappaatinut qaninnerusartut.

Taamaattumik peqqissuseq eqqortumik suliffigissagutsigu innuttaasut akornanni pissakitsut inuuniarnikkut atugarisaat pitsanngorsaavigineqartariaqarput – ataqatigiissaarneqartumik.

Nunatsinni nappaassuaq kræfti suli atuuppoq, amerlanertigullu pujortartarneq toqqutigineqartarluni. Taamaattumik Inuuneritta II aappaagu atulersinniarparput Nunatsinni innuttaasut kikkut tamarmik pitsaasumik sivirusumillu inuuneqalernissamut pitsaanerpaamik periarfissinneqarnissaat tunaartaralugu.

Taamaattumik allatulli nuannaarutigaarput SANA-mi MR-scannerimik aammalu napparsimasunut akunnittarfissuarmik nutaamik maani Nuummi peqalermat, kiisalu Kalaallit Peqqissartut Illuat nutaaq Københavni atorineqalermat.

Inuunermi qalipaatisaartuuvoq – inuunerup alanngui kisiisa isiginiartuaannarsinnaangilagut. Inuusuttut akornanni akisussaaqataaneq ersarissiarporpoq. Inuppasuit atonerluinermik aniguiarlutik iliuuseqarneri inuiaqatigiinni ersillattaalerput. Angajoqqaarsiarpassuit sulilluarneri misissuinertigut assigiinngitsutigut uppersaasarsorneqartarpoq, tamakkuami angajoqqaarsiarpassuit aamma qujaffigissallugit puigussanngilarput.

Kulturikkut inuuneq

Ilumut taamaattoqarnera nunatsinni kulturikkut inuunerup nutarsarneqartuartup pikialarneratigut aamma malugusuutigiarparput.

Siulitta kulturianni pinngitsoorneqarsinnaanngitsut ilaat qilaatersortarneq nalitsinni naasutut sikkerluarnerpaanut ilaavoq, imami nuannarineqartigilersimavoq allaat ilitersuisussaaleqilersimalluta. Meerarpassuit qilaatersortut isiginnaarlugit inuunermi puigunaatsorsiassaavoq.

Ilageeqarneq pillugu inatsit 2010-mi atuutilerpoq. Nalitsinni nutaaliornertit eqqarsaatigalugit ilagiit kalaallit malinnaanerit erseqqippoq. Inuit inooriaatsinut allanartunut akaarinninnerulerput.

Ineqarnermut, attaveqarnermut angallanermullu tunngasut

Klima nukissiutillu

Ilulissani erngup nukinga atorlugu innaallagissiorfik ukiaq manna atoqqaarfissiorinneqassaaq, taamaasillutalu Nunatsinni innaallagissiornerup 70%-ia nukissiutinit piujuaannartitsisunit pilerfeqartoq angusimalissavarput. Iluliarmiut qutsallugit maannangaaq Naalakkersuisut sinnerlugit pilluaqqorusuppakka innaallagissiorfittaarnerannik, nalunngilarput sivisuumik utaqqisimagissi.

Silap pissusiata allanngoriartornera sungiukkiartortussaavarput, kisiannili qanorpiaq naleqqussarnissarput qanorlu upalungaarsarnissarput annertunerusumik ilisimasaqarfiginngilarput. Taamaammat silap pissusiata allanngoriartorneranut naleqqussarnerput pillugu nalunaarusiortalernissarput Naalakkersuisuni siunniussimavarput, taakkualu siullersaat tassa maanna ataatsimiinnerup ingerlanerani saqqummiutissavarput.

Neriuppugut nalunaarusiat taamaattut innuttaasut akornanni akorluarneqartarumaartut aammalu ilisimatusarnermi ilinniartitsinermilu atorluarneqartarumaartut.

Inissiat

Namminersorlutik Oqartussat inissiaataat amerlasuut aserfallassimasorujussuupput. Tamatuma saniatigut sulisunut inissianik aammalu inissianik attartortakkanik nalinginnaasunik amerlisaanissaq pisariaqartinneqarpoq.

Tassa suliassat imaannaanngitsut inuiaqatigiit nammanniartussaavagut. Illut inissiallu pisoqalisut isaterneqassapput ullutsinnullu naleqquttunik taarsorneqassallutik, tamatumani inissaaleqiffiusuni inissianik sanaartornissaq Naalakkersuisuni suli salliutinneqarpoq.

Nunaqarfiit isorliunerusullu eqqarsaatigalugit periuseq taama ittoq aamma malinniarparput. Pissutsit piffimmiit piffimmut assigiinneq ajormata piffiit ilaanni illut inoqanngitsut isaterneqartassapput piffiillu ilaanni inissaaleqiffiusuni nutaanik sanaartortoqartassalluni.

Naatsumik oqaatigalugu piffinni inissianik ujartorfiunerpaani sanaartornissaq salliutissavarput. Inoqutigiit isertitakitsut najoruminartunik ullutsinnullu naleqquttunik inissiani najugaqarnissamut akissaqarnissaat aammalu inoqutigiit isertitaqqortuut pisortanit tapiissutitaqanngitsunik namminerisaminnik inissiaateqarnissaat politikkerivarput.

Ukiut ingerlaneranni kukkuluttuutigineqartartut ilinniartfigissavagut, ukiorpassuarnimi inissianik aserfallatsaaliuinissaq kinguartiterneqartuartsimavoq. Ullumikkut maanga pivugut inissiat pisoqalisut amerlasuut isatertariaqalersimallugit.

Nunatta aningaasaqarniarnera aammalu aningaasanut inatsisissatut siunnersuut 2013

Nunatta aningaasarsiornera siorna ingerlalluarpoq. Uuliasiorluni qillerinerit aammalu aalisakkat akigissaarnerat aningaasarsiorluarnermut pissutaapput kollegianillu nutaanik sanaartortitsinerit aningaasaliinissamut periarfissiillutik.

Nunatta ukioq manna aningaasarsiornikkut qanoq ingerlanera oqaaseqarfigissallugu siusippallaaluatsiaraluartoq taamaattoq malunnarpoq nunatta aningaasarsiornera kigaallaamisimasoq.

Kigaallaaminermut pissutaanerpaapput aasaq manna uuliasiorluni qillerinerup uninngatinneqarallarnera aammalu aalisakkat akiisa ammut aallariartutut isikkoqarnerat.

Siunissamut ungasinnerumaartumut isigigutta unammillernartut annertuut siunitsinniipput, kinguaariit tullinnguuttut aamma atugarissaartinneqassappata.

Pissutsit tamakku aningaasanut inatsisissatut siunnersuusiornitsinnut tunulequtaapput.

Siorna aningaasanut inatsisissatut siunnersuut qulequtaqartippapput "allannguinerit oqimaaqatigiissut" – ukioq mannalukulequtaritippapput "ilinniartitaaneq, suliffeqarneq atugarissaarnerlu – ullumi siunissamilu."

Qulequttat oqaasertaat ersiutaapput ukioq manna tulleriiaarinermi suut sallitinnerigut.

Naatsumik oqaatigalugu ilinniartitaanerup tungaatigut suliniutinik sulit annertusaanermut atugassanik 2013-imi 10 mio. kr.-inik 2016-ip tungaanut 30 mio. kr.-inut amerlisinneqartussanik aningaasaliisoqassasoq siunnersuutigaarput. Tamatumani saniatigut suliffissaaleqinerup akiorneqarneranut atugassanik 10 mio. kr.-inik siullerpaamik aningaasaliisoqassasoq siunnersuutigaarput. Tassunga atatillugu ilanngullugu ilisimatitsissutigissavara kommunit taamaaqataannik aningaasaleqataannissaat sulissutigigatsigu. Suliffissaaleqineq kommunit aamma susassaqarfigivaat mikingitsumik.

Tamakku qaavatigut meeqqat inuusuttullu pillugit aammalu nunap immikkoortuini ineriartortitsineq pillugu suliniutitta pingaaruteqartut nanginnissaannut atugassanut kiisalu qarasaasiarsornerulernissamut atugassanik aningaasanut inatsisissatut siunnersuuterput aamma imaqarpoq.

Tamakku iluarsaaqqinnernut Naalakkersuisunit aallartinneqareersimasunut assersuutaapput. Iluarsaaqqinnerit inuiaqatigiit sanarfeqataaffigissimasatta assigiinngitsutigut ingerlanneqarnissaannut taamaallaat tunngassuteqanngillat, aammattaarli imminnut attuumassuteqalersinniarlugit suliaqarfiit akimorlugit ingerlatsinerit tunngapput.

Iluarsaaqqinnermi tulliuullugu suliaassalerpoq akileraartarnermik nutarterinissaq, taamaasiornissarlu siusinnerusukku Naalakkersuisunit taasareerparput.

Akileraartarnermik nutarterinikkut akileraarnermut naammaginarsumik patajaatsumillu aaqqissuussineq periarfissaalissaaq akileraarusersorfigineqartartut amerlisinnerisigut, taamaasiornikkut sulinerup akileraaruserneqartarnera kisiat tunngaviginagu assersuutigalugu qaleralinnik avammut tunisassiorneq

aamma akileraarusersorfigineqalersinnaalissaaq – suliffinnik amerlisaanermik aamma kinguneqartumik. Ukiumi 2025-mi Kalaallit Nunaata sutigut tamatigut imminut napatittup pilersinneqarnissaani suut akimmiffiusinnaasut akileraarusersorfiginerorusuppagut kissaatigisarput naapertorlugu ineriartortitsinermut akileraarusersuutigisassat aallerfiginerunagit.

Akileraartarnermik nutarterineq akileraartarnermut, ineqarnermut, inunnik isumaginninnermut aammalu utoqqalinersiuteqarnermut iluarsaaqqinnernut aggersunut attuumassuteqarpoq. Ilinniartitaanerup suliffeqarnerullu aaqqissugaanerannik iluarsaaqqinnernut aamma attuumassuteqarpoq. Tamatuma saniatigut nuna tamakkerlugu akileraarut januarip aallaqqaataanit 1 procentpointimik appartinneqassasoq siunnersuutigaarput.

Tassunga atatillugu ilanngullugu taaneqartariaqarpoq 2016-imiit atuutilersussamik siunniukkatsigu 38,75%-imik akileraartalissasugut. Taamatut sulissuteqarnermi isuma pingaannerusoq tassaavoq innuttaasut sulinerulernissamut kajumilersikkusukkatsigit aammalu sulinerup imminut akilersinnaasariaqarneranik isuma siuarsarusukkatsigu, neriulluta suliffissaaleqisut inuillu allat pisortat ikiorsiissutaannik nappateqartut ilaat inuiaqatigiinni akuuleqqinnissamut kajuminnerulerumaartut.

Taamatut aningaasanut inatsisissatut siunnersuusiornitsigut akileraartarnermillu nutarterinissamik siunniussaqaarnitsigut siunissaq isigalugu suliniutissanik saqqummiivugut. Aningaasanut inatsisissatut siunnersuut pillugu Inatsisartuni ilaasortat ataqqinartut oqallilluarnissaannik kissaappagut. Sooronami neriuppugut allannguutissatut siunnersuutininik eqqarsaatigilluagaasunik takussalluta, malugalugu aningaasat suminggaanniit aaneqarnissaannik ilanngullugu siunnersuutininik imaqartunik, suliniutininik nutaanik siunnersuuteqartoqassatillugu.

Ukioq 2025 pillugu takorluugaq

Oqaatigeriikkattut ukioq 2025 siunnerfigalugu Naalakkersuisut pilersaarussiaat ippassaq tusagassiortunik katersortitsinermi saqqummiuppara.

Periarfissaq manna iluatsillugu takorluugarput sunaanersoq maanna imaqarnerusiussavara.

2025-mi paasinarsisimassaaq 2009-mi namminersulernerup kingorna ukiut imaannaanngitsut nalaanneqarsimasut.

Nunarsuaq tamakkerlugu aningaasarsiornerup aammalu inuiaqatigiit kalaallit iluanni ukioqatigiit akornanni nikikkiartornerup pilersitaanik allannguisoqartariaqalersimavoq.

Ataqatigiinnitsigut aammalu periarfissanik takkuttunik atorluaasarnitsigut ingerlallualersimavugut allannguinerit assigiinngisitaartut aqusaartoreersimallutigit.

Suliffeqarfiit namminersortut tassaalersimapput nunatta aningaasarsiornerani qimuttut, taavalu pisortat ingerlataat ikilisimassallutik, taamaasillutik inuiaqatigiit atugartuut pitsaasumillu sullinneqartut pilersinneqarsimassapput.

Inuit amerlanerpaartaat suliffeqartuulersimassapput taavalu qangatut pissakitsutut inuuneq takussaajunnaarsimassalluni.

2025-mi meeqqavut inuiaqatigiinni alliertussapput tamarmik inuuneriumasaminnik inuuneqarnissaminnut periarfissaqarlutik.

Tassa ukiut 13-it qaangiuppata taamatut oqarsinnaanngorsimassasugut takorloorparput.

Taamanikkussamut takorloorparput inuusugut susassareqatigiinnerulersimalluta, angerlarsimaffimmi inuunermut piffissaqarnerulersimalluta aammalu inuiaqatigiit sutigut tamatigut atugarissaarfiusut ataanni inuulersimalluta – kulturikkut, inooqatigiinnikkut, aningaasarsiornikkut aammalu avatangiisit tungaasigut.

Inuiaqatigiit sutigut tamatigut imminut napatissinnaassuseqartut pilersinneqarnissaat pillugu tassa ukiup 2025-p tungaanut ineriartornermut pilersaarusiaq inuiaqatigiinni pissutsinut tamanut tunngasoq Naalakkersuisut suliarivaat. Iluarsaaqqinnermi suliniutit ataatsimik pinngitsoorneqarsinnaanngitsumik tunngaveqarput, tassa *ataatsimoorluta siunissarput illit uangalu akisussaaffigaarput*. Tamatta ataasiakkaarluta inuunitsinnut akisussaasuuvugut, taamaammat inuiaqatigiit qanoq ittut pilersinniarnorigut eqqarsaatigalugu tamatta tunniussaqaarniartariaqarpugut, siunissamilu suut napassutigissanorigut eqqarsaatersorfigalugit.

Ukiumi 2025-mi Kalaallit Nunaat pillugu takorluugaq tigussaasumik sanarfineqarsinnaaqqullugu Naalakkersuisut 2025-mi anguneqarsimasussanik ataatsimut anguniagassanik arfinilinnik siunnersuuteqarput. Anguniagassat imarisaat annertuujupput, kisianni pisariaqartuullutik piviusorsiorpaluttuullutillu.

1. Inuusuttuaqqat minnerpaamik 70%-ii 2025-mi inuussutissarsiteqarnissamut tunngavissiisumik ilinniagaqassapput.
2. Amerlanerusut sulissapput.
3. Innuttaasut ataaseq najoqqutaralugu aningaasaqarnikkut ineriartorneq 2025-mi malunnaateqartumik qaffariarsimassaaq.
4. Pisortat suliaasaqarfiinik nalimmassaaneq.
5. Atugarissaarnikkut aqqissuussaaneq pitsaasoq. Inuiaqatigiinnilu akuunissamut naligiimmik atugassaqartitsiffiusoq inuiaqatigiinnilu sanngiinnerusunut eqqugaasimasunullu qulakkeerinniffiusoq.
6. 2025-mi atugarissaarneq suli akissaqartinneqassasoq.

Iluarsaaqqinnerit arlallit aallartinneqareerput. Qassiit maanna ataatsimiinnermi oqaluuserisassanngortillugit siunnersuutigineqarput, taavalu ukiuni aggersuni allanik malitseqartitsinissaq pisariaqarluni.

Anguniagassat qanoq anguneqarsinnaanerat pillugu isumaqatiginninniartoqarnissaa ukioq 2025 pillugu pilersaarsiornitsigut Naalakkersuisunit aqutissiuupparput. Iluarsiiissutissatulli siunnersuutigineqartut iluarinngikkaanni nammineq illuatungiliussassanik qaqitsisoqartariaqarpoq.

Qaammatit 38-t

2009-mi Inatsisartunut qinersinitsinniit qaammatit 38-t missaat qaangiusimalerput.

Angusaq pingaarnerusoq tassaavoq aningaasartuutit isertitallu oqimaaqatigiissillugit maanna aningaasaqarniarneput aqukkatsigu.

Kommunerujussuit sisamaasut illinissatik atuarlugit ingerlalersimapput.

Aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffiit pisortanit pigineqartut tamarmik, ataasituanguaq eqqaassanngikkaanni, ingerlaasissartik ativaat ukiumut naatsorsuutitigut sinneqartoortalersimallutik.

Arnat angutillu akissaasersugaanikkut naligiinnginnerat milliartorpoq.

Nunatta lsignnaartitsisarfia pilersinneqarpoq.

2010-mi innuttaasut 14-it sinnerlugit ukiullit tamarmik agguaqatigiissillugu 202.000 koruuninik akissarsiatigut isertitaqartalersimapput.

Meeqqat illersuisuat sulilluni aallartippoq.

Aalisarney pillugu inatsit nutaaq ullutsinnut naleqquttoq siunissamullu sammisoq atulersinneqarpoq.

Inissaaleqineq annertuumik millisarneyarpoq.

Kalaallisuuliornermik Ilinniarfik pilersinneqarpoq.

Eqqarsartaatsikkut inuit ammariartorput.

Iqaluit Nuullu akornanni timmisartukkut aqqut atuleqqippoq.

Allarpassuillu taagorneqarsinnaapput qaammatit 38-t kingulliit ingerlaneranni piviusunngortinneqarsimasut.

Inuiaqatigiilli qinigaaffikkaartumik ingerlatsinikkut taamaallaat nalilersorneqarsinnaanngillat. Sunit tamanit apeqqutaanerpaq tassaavoq siunissaq ungasissoq isigalugu ajunngitsussaq malersorlugu ullormiit ullormut qasusuilluni sulineq.

Tassa inuiaqatigiinnut kalaallinut neriorsuuterput, taamani qineqqusaarnermi Naalakkersuisooqatigiinnillu pilersitsinermi – ullormiit ullormut pipallatamik iluarsissuteqapallatarnertit imaalerianngitsoq kimeeruttartut, aammalu pissutsinik ajornerulersitsiinnartartut, qimassallugit.

Naggasiut

Inatsisartut ataatsimiinerat ammarlugu oqalugiaatinni makku naggasiutigalugit oqaatigilakka - suna tamarmi qaamasuinnaanani lu taartuinnaanngilaq. Suna tamarmi ajortuinnaanani lu ajunngitsuinnaanngilaq, ilumoortoq tassaagajuttarpoq taartup qaamasullu, ajortup ajunngitsullu qeqqanniittoq.

Nunatsinni periarfissarpassuaqarpugut eqqarsaqqissaarnikkut, pilersaarusiiorluarnikkut, akisussaaqatigiinnikkut suleqatigiilluarnikkullu atorluarsinnaasatsinnik. Aamma annertoorsuarnik unammilligassaqarpugut aatsaat ataatsimoorluta kivitseqatigiinnitsigut anigorsinnaasatsinnik.

Tamatamani pingaarnarpaajunngilaq inuttut ataasiakkaatut imaluunniit partiitut ataasiakkaatut isummagut, pingaarnarpaajuvorli soqutiginarnerpaajullunilu inuiaqatigiinnut ataatsimut iluaqutissatut suut

isumaqatigiissutigisinnaanerigut. Innuttaaqatitta naatsorsuutigaat imminnut atugassaritaasut pitsanngorsarniarlugit suleqatigiissasugut, kikkuugalaruttaluunniit.

Nunatta oqaluttuarisaanerani pissanganarluinnartunik alloriarfeqalerpugut, alloriarfissat meeqqatsinnut taakkualu meeraannut sunniuteqartussat, taamaattumik taakkua salliutillugit eqqarsartariaqarpugut.

Tamanna tamatsinnut annertuumik piumasaqaatitaqarpoq. Nalunngilara qinigaaffiup naajartulernerani sukkut immikkooruteqarnerput nittarsaatissallugu ussernartorsioqqajaasartugut, isumaqarpungali innuttaasut qinigaattut tatigisaattullu suliaqartitaanitsinni suleqatigiilluta naammassisaqarsinnaanerput pingaarnerpaajusoq.

Akaareqatigiilluta qiimallutalu ataatsimiilluarnissatsinnik kissaateqarlunga oqaatigeqqissavara Naalakkersuisut sutigut tamatigut oqaloqatigiinnissatsinnut piumassuseqaratta.